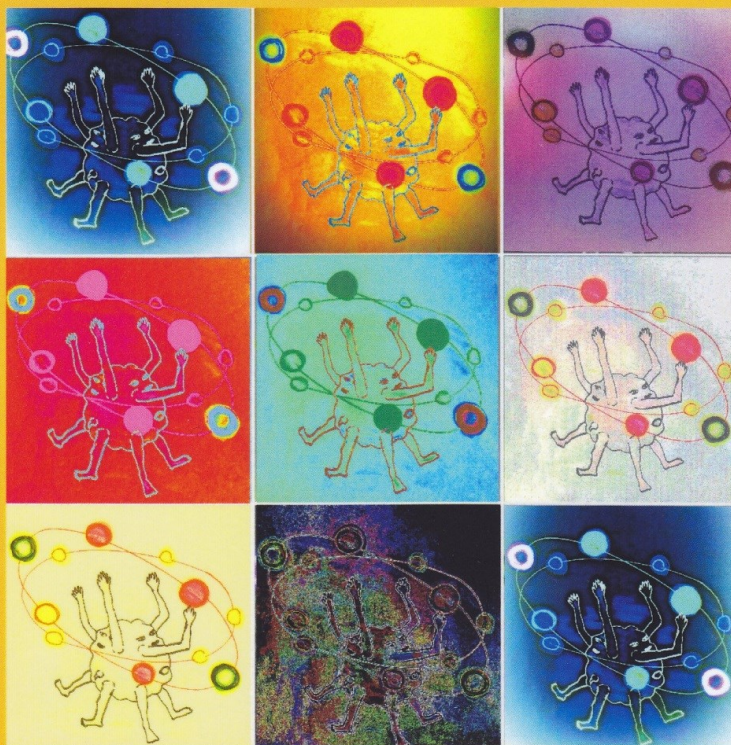

KERYKS

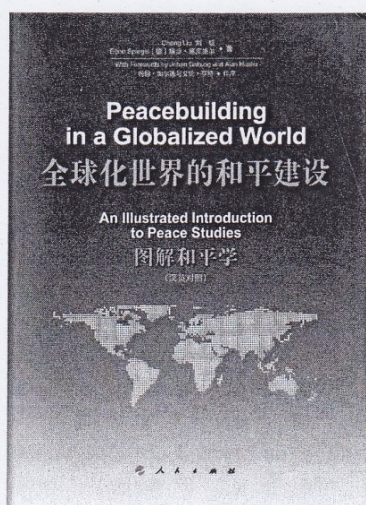
Cyprian Rogowski
Egon Spiegel
Annette M. Stroß
Andrea Lehner-Hartmann
Janusz Mariański (Eds./Hg./Red.)

Gender

KERYKS: Religious-Pedagogical Forum –
Religionspädagogisches Forum –
Forum Pedagogicznoreligijne
2015–2018

LIT

Peacebuilding in a Globalized World

An Illustrated Introduction
to Peace Studies

Beijing: People's Publishing House, 2015

Cheng Liu / Egon Spiegel

Von einer Buchsensation dieses Jahres zu sprechen, scheint nicht übertrieben zu sein, auch wenn hierzulande keiner diese Sensation wahrgenommen haben wird. Denn dieses Buch ist auf dem chinesischen „Buchmarkt“ erschienen, als ein deutsch-chinesisches akademisches Gemeinschaftsprojekt. Amazon.de verzeichnet es nicht, aber unter amazon.com werden 56 Dollar verlangt und ein wenig Geduld: „Usually ships in 3 to 4 weeks.“

Es handelt sich um das Buch „Peacebuilding in a Globalized World“, gemeinsam geschrieben von dem katholischen Theologen Egon Spiegel, Professor an der Universität Vechta, und dem Historiker Liu Cheng, Professor an der Nanjing University. Es ist ein imposanter zweisprachiger Band, der auf gut 530 Seiten das gesamte Spektrum einer pazifistischen, gewaltfreien Friedenstheorie in 24 Kapiteln (inclusive zwei Supplements „Nonviolence in school“

Z pewnością nie będzie przesadą, jeśli określimy tę pozycję mianem książkowej sensacji roku, nawet jeśli u nas w kraju mało kto zdaje sobie z tego sprawę. Książka ukazała się bowiem na rynku chińskim i jest wspólnym, niemiecko-chińskim projektem akademickim. Nie można jej znaleźć na stronie amazon.de, natomiast amazon.com żąda za nią 56 dolarów, wymagając jednocześnie nieco cierpliwości: „Usually ships in 3 to 4 weeks.“

Chodzi o książkę „Peacebuilding in a Globalized World“, napisaną wspólnie przez katolickiego teologa Egona Spiegela, profesora Uniwersytetu Vechta, oraz historyka Liu Chenga, profesora Nanjing University. Jest to imponujące, dwujęzyczne dzieło, przedstawiające na ponad 530 stronach całościowe spektrum pacyfistycznej, wolnej od przemocy teorii pokojowej w 24 rozdziałach (wraz z dwoma suplementami „Nonviolence in school“ und „Peace in partnership and family“).

Obydwa autorzy w przedmowie wyrażają

und „Peace in partnership and family“) abschreitet.

Beide Autoren danken im Vorwort Johan Galtung, der ihre gemeinsame Arbeit („very special five year cooperation“ [2]) inspiriert habe (Liu Cheng ist Übersetzer verschiedener Bücher von Galtung ins Chinesische), und der zu diesem Buch auch ein empfehlendes Grußwort geschrieben hat.

Entstanden ist das Buch aus Vorträgen und Kursen in verschiedenen akademischen und außerakademischen Kontexten „all over the world“ (2), viele der dabei eingesetzten PowerPoint Folien sind als illustrierende Grafiken in das Buch gewandert und erlauben so einen schnellen Zugang zu den verschiedenen Themen. Auf diese Weise wird das Buch seinem Untertitel „An Illustrated Introduction to Peace Studies“ sehr gerecht. Über Friedensbildung und Friedenswissenschaft in China ist hierzulande herzlich wenig bekannt. Es wäre gut, wenn man statt nur über Regionalkonflikte in und um China auch etwas hören könnte beispielsweise vom „Northeast Asia Regional Peacebuilding Institute (NARPI)“, das versucht, „to promote peace in the region by creating space for learning peacebuilding and building networks among peace-loving people in Northeast Asia“. Das Buch „Peacebuilding in a Globalized World“ wäre in China wohl nicht erschienen, wenn es nicht auch auf offizieller chinesischer Seite peace-loving people geben würde. Auf Einladung von Professor Liu Cheng, einer der Autoren des Buches, konnte 2014 eine Art Sommeruniversität an der Nanjing Universität, „one of the oldest and most prestigious universities in China“, stattfinden (Bericht unter http://narpi.net/01_About_Narpi/NARPI%20Newsletter-%202014.pdf).

Für solche Zusammenkünfte und auch für den Unterricht an der Universität dürfte diese Einführung konzipiert sein: „Some texts mainly focus on informing the reader, others

wdzięczność Johanowi Galtungowi, który za-inspirował ich współpracę („very special five year cooperation“ [2]). Liu Cheng jest zresztą tłumaczem jego kilku książek na język chiński. Galtung jest również autorem słowa wstępnego do omawianej pozycji.

Książka powstała jako rezultat wykładów i kursów prowadzonych w różnych ośrodkach akademickich i środowiskach pozaakademickich „all over the world“ (2) i zawiera wiele przedstawionych przy tych okazjach prezentacji PowerPoint w formie ilustracyjnych grafik, które umożliwiają szybką orientację w prezentowanej tematyce. Zasluguje więc w pełni na podtytuł „An Illustrated Introduction to Peace Studies“.

Tematyka kształcenia dla pokoju oraz nauk o pokoju w Chinach jest w naszym kraju mało znana. Byłoby jednak dobrze, gdyby zamiast nieustannie podawanych informacji o regionalnych konfliktach w Chinach i krajach sąsiedzkich, można było usłyszeć na przykład o „Northeast Asia Regional Peacebuilding Institute (NARPI)“, który stara się „to promote peace in the region by creating space for learning peacebuilding and building networks among peace-loving people in Northeast Asia“. Książka „Peacebuilding in a Globalized World“ nie ukazałaby się z pewnością w Chinach, gdyby również po stronie oficjalnych reprezentantów chińskiego państwa nie było „peace-loving people“. Na zaproszenie profesora Liu Chenga, współautora książki, w roku 2014 na Uniwersytecie Nanjing, „one of the oldest and most prestigious universities in China“, odbyło się letnie seminarium poświęcone tej tematyce (relacja z tego wydarzenia na stronie http://narpi.net/01_About_Narpi/NARPI%20Newsletter-%202014.pdf).

Do tego rodzaju spotkań, a także poświęconych tematyce pokoju zajęć uniwersyteckich, odnieść można następujące słowa wprowadzenia: „Some texts mainly focus on informing the reader, others aim to polarize and pro-

aim to polarize and provoke“ (3). Um der Lesbarkeit willen wird in dieser Einführung auf Fußnoten verzichtet und auch auf ausführliche fachwissenschaftliche Diskurse: „we consciously chose to risk being accused of dilettantism, than to overload the book“ (4).

Bemerkenswert ist die grundlegend gewaltlose Orientierung von Friedenswissenschaft und Friedensbildung, die gleich im Vorwort herausgestellt wird: „attempts to resolve conflicts by violence make no sense“ (1). Nonviolence wird als entscheidender Schlüssel angesehen „to solving questions of peace“ (2). Die Kapitel 14-17 sind daher ganz dem Thema Nonviolence gewidmet, wobei das abschließende Kapitel 17 überschrieben ist mit: „Nonviolent political structures“. Hier wird der dezidiert politische Blick auf die Welt deutlich, der dieses Buch insgesamt prägt: „What we need is a responsible federal administration of the world based on a form of politics (...) which is familiar with the principles, practices and perspectives of nonviolence“ (3). Man kann annehmen, dass die Autoren auch einer politischen Bildung in diesem Sinne zuarbeiten wollen.

Bemerkenswert gerade für ein deutsch-chinesisches Buch ist auch die offene Thematisierung der Rolle der Religionen bezüglich des Themas Frieden (vgl. Kap. 3 „Cross-religious convergence“; aber auch Kap. 15 „Spirituality of nonviolence“).

Von besonderer Provokation aber dürfte die These sein, die in Kapitel 11 entfaltet wird: Making war a taboo. Schon in der Einleitung heißt es unmissverständlich: „At the centre of this peace-making concept are ideas of conflict transformation with the goal of making war and violence extremely taboo activities“ (2). Das Wort „Tabu“ ist dabei ein Schlüsselbegriff. Die Autoren stehen mit dieser These in deutlicher Nachfolge der von Norbert Elias im „Prozess der Zi-

voke“ (3). Aby ułatwić czytanie, we wprowadzeniu zrezygnowano z przypisów, a także z wyczerpującego przedstawienia dyskursów toczących się w ramach tej dziedziny wiedzy: „we consciously chose to risk being accused of dilettantism, than to overload the book“ (4).

Warto zwrócić uwagę na zasadę konsekwentnego odrzucania przemocy, stanowiącą fundament nauk o pokoju i kształcenia dla pokoju. Jest ona podkreślana już we wstępie: „attempts to resolve conflicts by violence make no sense“ (1). Rezygnacja ze stosowania przemocy stanowi kluczowe założenie „to solving questions of peace“ (2). Poświęcono mu w całości rozdziały 14-17, przy czym rozdział 17 nosi tytuł „Nonviolent political structures“. W nim właśnie manifestuje się zdecydowanie polityczne spojrzenie na świat, które jest cechą charakterystyczną całej książki: „What we need is a responsible federal administration of the world based on a form of politics (...) which is familiar with the principles, practices and perspectives of nonviolence“ (3). Można przypuszczać, że Autorzy chcą wnieść również swój wkład w edukację polityczną dotyczącą tej tematyki.

Ze względu na to, iż jest to książka napisana we współpracy niemiecko-chińskiej, godne uwagi jest również otwarte podejmowanie tematyki roli religii światowych w odniesieniu do kwestii pokoju (patrz: rozdział 3 „Cross-religious convergence“; ale również rozdział 15 „Spirituality of nonviolence“).

Za szczególnie prowokacyjną uznać należy tezę rozwijaną w rozdziale 11: Making war a taboo. Już we wprowadzeniu Autorzy nie pozostawiają wątpliwości: „At the centre of this peace-making concept are ideas of conflict transformation with the goal of making war and violence extremely taboo activities“ (2). Słowo „tabu“ jest tu pojęciem kluczowym. Autorzy nawiązują wyraźnie do obserwacji i wniosków zawartych w pracy Norberta Eliasa „O procesie cywilizacji“. Jedno z ich odważniejszych sformułowań zakreśla na-

vilisation“ gemachten Beobachtungen und Schlussfolgerungen. In kühner Weise wagen sie sogar eine zeitliche Festlegung: „the economic situation and interrelations mean that making war will no longer be possible (at the latest by 2075)“ (214). Dieser Prozess wird nicht nur durch die ökonomische Verflechtung fortgeführt, sondern weitere Faktoren würden ihn wesentlich unterstützen. So konstatieren die Autoren u.a. eine wachsende psychologisch bedingte Kriegsunfähigkeit des modernen Menschen (233). Man wird ihnen angesichts der über 100.000 junger Männer, die gegenwärtig aus dem Bürgerkrieg in Syrien fliehen, an diesem Punkt schwer widersprechen können. Wohl noch nie in der Geschichte haben in einem Bürgerkrieg so viele potentielle (und von den vielen Kriegsparteien dringend benötigte) Kämpfer sich ihren „Bürgerkriegspflichten“ durch Flucht entzogen. Vielleicht stehen wir also tatsächlich in einem Zivilisationsprozeß von „tabooing murder to tabooing war“ (220).

Mit diesem Buch liegt nicht nur für Sommeruniversitäten in Nanjing ein Grundlagenwerk vor, das ungeachtet der anfangs skizzierten etwas komplexen Einkaufsmöglichkeit auch hierzulande Beachtung verdient und in die Bibliotheken gehört. Denn was in Deutschland aktuell dringend fehlt, sodass sich auch ein Import aus China lohnt, ist Optimismus in der Sache des Friedens: „Modern society is intelligent enough to solve conflicts by looking for nonviolent methods of conflict resolution“ (1). Cheng Liu und Egon Spiegel schöpfen diesen Optimismus nicht zuletzt aus dem speziellen „approach“, mit dem sie Peace Studies und Peace Sciences betreiben. Nicht die Gewalt und ihre Probleme bilden für die Autoren den Ausgangspunkt, sondern „the opportunities and possibilities that are clearly given us by so many spectacular nonviolence

wet granice czasowe: „the economic situation and interrelations mean that making war will no longer be possible (at the latest by 2075)“ (214). Proces ten będzie kontynuowany nie tylko z powodu współzależności o charakterze ekonomicznym, lecz wspierać go będą w znaczący sposób inne jeszcze czynniki. Autorzy konstatują m.in. wzrastającą, psychologicznie uwarunkowaną niezdolność nowoczesnego człowieka do prowadzenia wojny (233). Tezie tej trudno zaprzeczyć, jeśli wziąć pod uwagę ponad 100.000 młodych mężczyzn, którzy obecnie uciekają przed wojną domową w Syrii. Jeszcze chyba nigdy w historii w czasie wojny domowej tak wielu potencjalnych bojowników (pilnie potrzebnych różnym stronom konfliktu) nie uciekało przed wypełnieniem swojego „obowiązku wojskowego“. Być może więc rzeczywiście stoimy w obliczu procesu cywilizacyjnego zmierzającego od „tabooing murder to tabooing war“ (220).

Książka ta stanowi lekturę podstawową nie tylko dla studentów letnich seminariów uniwersyteckich w Nanjing, lecz zasługującą na uwagę również w kraju, dlatego też powinna znaleźć się w bibliotekach niezależnie od opisanych na początku trudności z jej zakupieniem. Tym, czego bowiem aktualnie brakuje w Niemczech tak bardzo, że opłacałby się nawet import z Chin, jest optymizm w kwestii pokoju: „Modern society is intelligent enough to solve conflicts by looking for nonviolent methods of conflict resolution“ (1). Cheng Liu i Egon Spiegel czerpią swój optymizm między innymi z charakterystycznego dla siebie podejścia badawczego, za pomocą którego zgłębiają tematykę *PeaceStudies* oraz *PeaceSciences*. Punktu wyjścia ich rozważań nie stanowi bowiem przemoc i związane z nią problemy, lecz „the opportunities and possibilities that are clearly given us by so many spectacular nonviolence activities; as well as by the nonviolence we practice on a daily basis“ (3). Takie założenie ukierunkowane na zasoby również u nas w

activities; as well as by the nonviolence we practice on a daily basis“ (3). Ein solcher ressourcenorientierter Ansatz dürfte auch hierzulande gerade für den Bereich der Friedensbildung wichtige neue Impulse geben.

Thomas Nauerth

kraju mogłoby dostarczyć ważnych nowych impulsów w dziedzinie kształcenia dla pokoju.

Thomas Nauerth